Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

TASARIM ÇALIŞTAYLARININ TASARIM DÜŞÜNCESİNE ETKİLERİ VE ULUSLARARASI ÇALIŞTAYLAR

Hülya YAVUZ ÖDEN
Dr. Öğretim Üyesi, Yalova Üniversitesi, hulya.oden@yalova.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5598-8162

Yavuz Öden, Hülya. "Tasarım Çalıştaylarının Tasarım Düşüncesine Etkileri Ve Uluslararası Çalıştaylar". ulakbilge, 76 (2022 Eylül): s. 944–953. doi: 10.7816/ulakbilge-10-76-04

ÖZ

Tasarım çalıştayları öğrencilerin ve eğitmenlerin özgür düşünmelerini ve kısa süre içerisinde belirli bir tasarım sürecini farklı düşüncelerle birleştirerek tasarım fikirleri oluşmasını sağlamaya yönelik üretim ve düşünce odaklı organizasyonlar olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle çalıştayda yapılan çalışmalarda net bir sonuçtan çok, deneysel bir süreç hakimdir. Birlikte çalışmanın vermiş olduğu ortak karar alma yetisinin gelişmesi, fikir paylaşımı, tasarım eğitimi sürecini olumlu etkilemektedir. Çalıştaylar, üniversitede eğitim sırasında uygulanandan farklı olarak değerlendirme kaygısı olmadan farklı kültürler ya da farklı bakış açılarını içeren atölye deneyimleridir. Çalıştaylar bilinen eğitim sürecinin dışında oluşumlar olduğundan dolayı farklı bir yapıdadır. Bu farklı yapının içerisinde farklı ülkelerden, mesleklerden, eğitim statüsünden insanlar buluşmaktadır. Çalıştaylar, uygulamanın yapıldığı kısa ve yoğun çalışma içeren süreçlerdir. Bu süreçte bilgi edinmekten çok, farklı deneyimler kazanmak ön plandadır. Bu çalışmalar, dijital ortamdan destek alarak ya da kısa süreli olarak teknolojiden uzaklaşarak pratikte yapılan uygulamaları içerebilmektedir. Bunlar, fotoğraf çekme, eskiz yapma, boyama vb. uygulamaları içerebilmektedir. Çalışma kapsamında 2008 ve 2009 yıllarında yazar tarafından katılınan Macaristan'ın Zsennye kentinde bulunan tarihi mekânda düzenlenen tasarım çalıştayının süreci ve bu kapsamda düzenlenen sergi ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çalıştay, tasarım, tasarım eğitimi, iç mekân tasarımı

Makale Bilgisi:
Geliş: 19 Mayıs 2022 Düzeltme: 9 Haziran 2022 Kabul: 16 Temmuz 2022

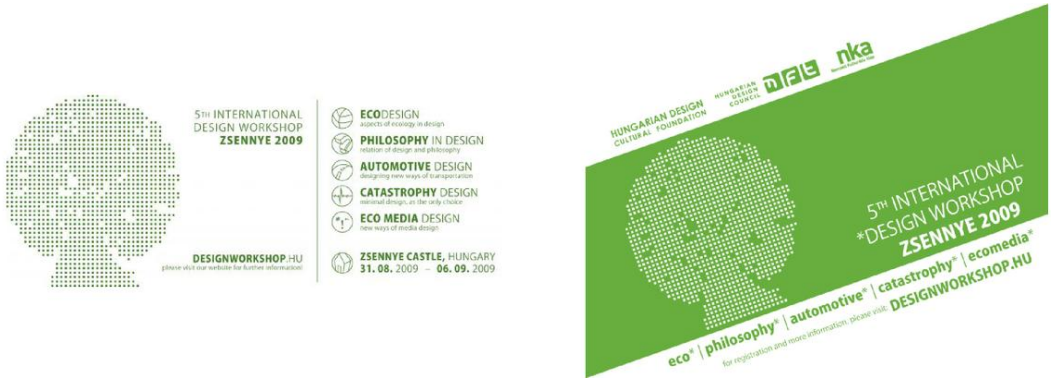
© 2022 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Tasarım disiplinleri olan endüstri ürünleri tasarımı, mimarlık, iç mimarlık gibi alanlarda klasik eğitim mekanlarından farklı olarak stüdyo düzeni uygulanmaktadır. Stüdyo mekanları da ortak çalışmanın yapılabileceği şekilde tasarlanmış olmalıdır (Okuyucu ve Çoban, 2009). Bu stüdyolarda bireysel ya da grup olarak tasarım çalışmaları yürütülmektedir. Çalıştaylar da normal eğitim sürecinden farklı oluşumlar olduğundan dolayı farklı bir yapıdadır ve bu yapının içerisinde farklı ülkelerden, mesleklerden, eğitim statüsünden insanları buluşturmaktadır. Çalıştaylarda bilgi edinmenin yanında farklı deneyimler kazanma, dijital ortamdan destek alarak ya da kısa süreli olarak teknolojiden uzaklaşıp pratikte yapılan uygulamaları içerebilmektedir.

Katılımcılar çalıştayları ilgi alanlarına göre seçmekte, bazen de tek bir çalıştay içerisinde birden fazla çalışma başlığı bulunabilmekte ve katılımcılar ilgi alanına göre seçim yapabilmektedir. Çalıştaylarda katılımda gönüllük esas olduğu için baskının olmaması, okulda eğitim görürken olduğu gibi not kaygısı olmaması açısından da öğrencilere farklı deneyim yaşatmaktadır. Bu çalışmalar, belirli bir teknik beceri kazandırmak ya da bir tasarım problemi üzerine çalışma olarak da düzenlenebilmektedir. Çalıştaylarda belirli bir tasarım alanında bir ustanın çalışması da izlenebilmektedir. Yürütücüler de katılımcılar ile birlikte farklı tecrübeler edinebilmektedir. Bu çalışmalar düşük bir katılım ücreti ya da ücretsiz olarak düzenlenmekte ve bazı kuruluşlar bu çalıştaylara sponsor olabilmektedir. Resmî kurumlar, firmalar, dernekler ya da öğretim elemanları tarafından da masrafları karşılanabilmektedir (Işır, 2018).

Çalıştaylarda deneyimli tasarımcıların tecrübeleri de gözlemlenebilmektedir. Bu tasarımcılar karmaşık tasarım sorunlarını çözerken farklı yöntemler uyguladıkları için çalıştaylarda katılımcılar usta tasarımcıların nasıl çalıştıklarını ve belirli tasarım pratiklerini nasıl benimsediklerini incelemeyi ilgi çekici bulmaktadır (Dorst, 2011). Yürütücüler de katılımcılarla birlikte kendi ürününü tasarlayabilmekte, demokratik bir ortamda katılımcılarla üretim yapabilmektedir. Yürütücülerle birlikte aynı ortamda konaklama, birlikte zaman geçirme, sohbet etme fırsatı da çalıştaya katılan öğrenciler için farklı bir deneyim oluşturmaktadır. Motivasyon da bu farklı deneyim ile artmaktadır. Yaratıcılık da birlikte hareket etme, çalıştay süresince kısmen ya da tamamen dijital olanaklardan uzaklaşmanın da katkısı ile artmaktadır. Çalışmanın konusu olan Zsennye'de düzenlenen uluslararası tasarım çalıştayında yürütücüler ve katılımcılar birlikte tasarlama ve düşünme sürecini deneyimlemektedir. Grup olarak yapılan fikir alışverişleri ile tasarlanan ürünler bir sunum haline getirilmektedir.

Görsel 1. 5th International Design Workshop and the 30th Anniversary Design Conference of Zsennye afiş görseli.

Çalıştaylar ve tasarıma etkileri

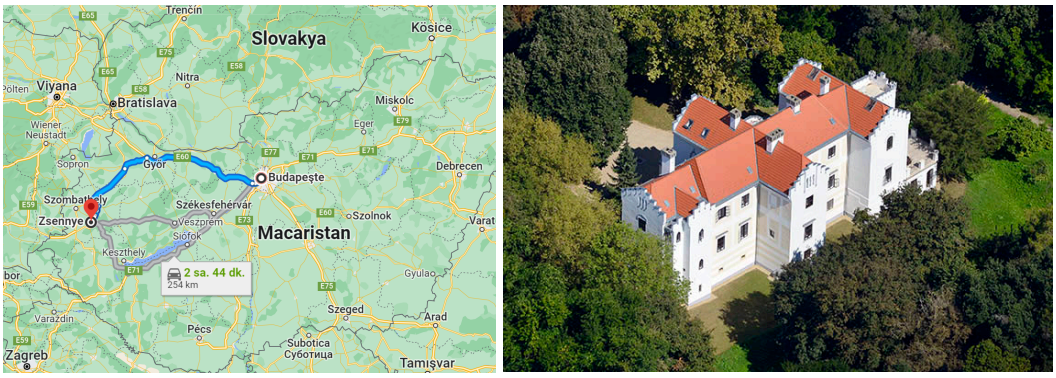
Çalıştay, belirli bir konu veya proje üzerinde yoğun tartışma ve araştırmaya aktif olarak katılan, belirli bir alanda uzmanlıkları olan bir grup insanın bir araya geldiği bir toplantıdır. Bu çalışmalarda amaçlanan ise, etkinliğe katılan tasarımcının materyaller üzerindeki uzmanlığını arttırmaktır. Çalıştaylar, tasarım eğitimi ve çalışma hayatı sürecinde mesleki nitelikleri geliştirmeye yardımcı olmakta, atölye faaliyetleri ile kişinin becerilerini geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Çalıştaylar bu bağlamda birlik ve ortaklık duygusunun oluşmasını geliştirmekte, yeni tasarım düşüncelerinin oluşumunu da desteklemektedir. Çalıştayların amaçları içerisinde problem çözme, tartışma, uzmanlarla buluşma ve katılımcılara eğitim vermek de olabilmektedir.

Bunun yanında, çalıştaylarda gruptaki kişi sayısı ve çalıştay süresi sınırlı tutulmaktadır. Kısa süre içerisinde yoğun bir çalışma ile tasarım süreci ortaya çıkmaktadır. Belirli bir mekan seçimi yapılarak bu mekan eğer okul vb. bir mekanda olmaması durumunda, izole bir mekan seçilerek ilginin dağılmayacağı, katılımcıların birlikte daha yoğun zaman geçirebileceği mekanlar seçilmektedir. Çalıştaylarda süre yarım günden bir ya da iki haftaya kadar uzanabilmektedir. Bu mekanlar dışında açık alanlar, üniversitelerin atölyeleri de kullanılabilmektedir. Katılımcıların can güvenliklerinin sağlanması, eğer hareketli çevre koşullarından izole durumda bir mekânda yapılması planlanıyorsa katılımcıların yeme içme, ulaşım ve çevre gezileri de çalıştayı düzenleyen kuruluş tarafından organize edilmektedir.

Zsennye Tasarım Çalıştayı

Zsennye, Macaristan'ın "Vas" bölgesinde bir yerleşim yeridir. Zsennye kentinde düzenli aralıklarla yapılmakta olan tasarım çalıştayı, farklı ülkelerden, farklı alanlardan ve kültürlerden eğitimcilerin, öğrencilerin, akademisyen, sanatçı ve tasarımcıların birlikte çalışmasını amaçlamaktadır. Çalıştayın yapıldığı mekan, Bezerédj kalesidir. 1980'li yıllarda gerçekleştirilen restorasyon sırasında cephesi yeniden inşa edilmiştir. Kalenin etrafındaki alanda nadir bulunan bitki popülasyonu koruma altına alınmış ve parkın korunması ve geliştirilmesi sağlanmıştır. Zsennyei Műhely (Zsennye Atölyesi) 1978'de atölyelere yürütmeye başlamıştır. Bu atölyede farklı ülkelerden katılan tasarımcılar deneyimlerini paylaşmış, güncel tasarım deneyimlerini tartışarak bir topluluk oluşturmuştur. Zsennye Atölyesi, tasarımcıların toplumdaki rolünü analiz eden teorik bir temele dayanmaktadır.

Zsennye Tasarım Atölyesi'nin misyonu, tasarıma ilgiyi artırmak, mesleki deneyim çeşitliliğini genişletmek, farklı tasarım alanlarını birleştirerek tasarımın disiplinler arası rolünü güçlendirmek, genç tasarımcıların kariyerlerinde profesyonel programlara katılmalarına yardımcı olmak, sorumlu bir eleştirel yaklaşıma sahip olmaya ve tasarımcılar ile toplum arasında sosyal duyarlılığı sürdürme temelinde yeni bir ilişki kurulmasına teşvik etmek, tasarımcılar için yaratıcı nitelikleri yeniden harekete geçirme imkanı vermek olarak belirlenmiştir.

Görsel 1. Zsennye harita görünümü ve Zsennye kalesi, Macaristan.

Görsel 2. Zsennye, 2009, Yazar arşivi.

Görsel 3. Zsennye, 2009, Yazar arşivi.

Bu çalıştay, profesyoneller ve öğrencilerin ortak bir amaç için birlikte çalışmalar yaptıkları uluslararası bir buluşma noktası olmuştur. Zsennye tasarım çalıştayında atölyeler beş farklı bölüme ayrılmaktadır. Katılımcılar dahil olmak istedikleri atölyeleri kendileri seçmektedir. Katılımcılar bu süreçte Zsennye halkı ile görüşmeler yapmaktadır ve bu gözlemler sonucunda kentte ilham alınan nesneler üzerinde görüşülerek grup olarak ya da bireysel olarak tasarımlar oluşturulmaktadır.

Görsel 4. Zsennye kalesi, 2008,Yazar arşivi.

Görsel 5. Zsennye kalesi iç mekan görünümü, 2009, Yazar arşivi.

2008 yılının çalışma başlıkları da tasarım ve sanat, tasarım ve mühendislik, tasarım ve felsefe, tasarım ve zanaat olarak belirlenmiştir. Tasarım çalıştayının düzenlendiği mekan olan Zsennye kalesinde yemek salonu ortak kullanım alanı olarak toplantılar için kullanılmıştır.

Görsel 6. 4. Zsennye konferans ve çalıştayı afişi, 2008, Yazar arşivi.

Görsel 7. Zsennye çalıştay mekanı, Yazar arşivi, 2008.

Görsel 8. Zsennye, 2008, Yazar arşivi.

Görsel 9. 2008 yılının "Philosophy and design" başlığında tasarlanan ürünler, Yazar arşivi.

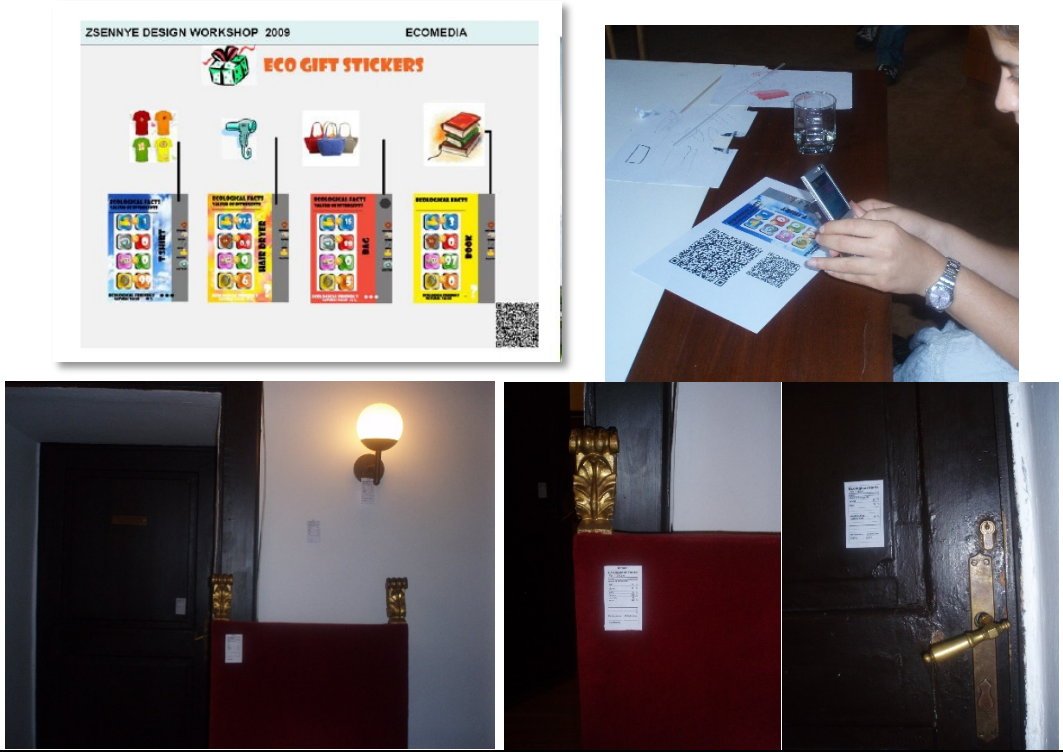

Görsel 10. Çalıştay Tasarım süreci ve afişleri, 2009.

2008 yılında düzenlenen çalıştayda oturma elemanı, aydınlatma elemanı gibi donatılar, Zsennye kentinden ilham alınarak tasarıma dönüştürülmek istenmiştir (Görsel 9).Tasarımların oluşum sürecinde Zsennye kentinde, kale çevresinde ve iç mekanında fotoğraflar çekilmiş ve o mekana uyumlu eklemeler, düzenlemeler ile tasarım düşünceleri oluşturulmaya çalışılmıştır. Serbest el eskizler, renklendirmeler, üç boyutlu tasarım programları ya da iki boyutlu programlar ile düzenlenerek sunum oluşturulmuştur. Farklı grupların oluşturulduğu çalıştay sürecinde yapılan tasarımlar ve grupta bulunan katılımcılardan oluşan görsellerin yer aldığı posterler tasarlanarak çalıştay sonunda tüm çalışma grubuna sunulmuştur.

Görsel 11. Tasarımların oluşma süreci, çalıştay grupları.

Görsel 12. 2009 yılında "ecomedia" grubunda hazırlanan ekolojik kartlar, Yazar arşivi

2009 yılında düzenlenen çalıştayda belirlenen başlıklar ise, Eco Design, Philosophy in Design, Eco Media Design, Catastrophy Design, Automotive Design olarak ayrılmıştır. Çalıştayda katılımcılardan bu farklı konu başlıklarından seçim yaparak gruplara ayrılmaları istenmiştir. Bu grupların liderleri ile yapılan araştırmalar, geziler ve tasarım üzerine görüşmeler ile tasarımlar oluşturulmuştur. "Eco media" grubunda hazırlanan çalışmada Zsennye kalesinde bulunan iç mekan donatılarının ekolojik kartları oluşturulmuş, ekolojik gerçekler tablosuna yeni bir bakış açısı getirmek amaçlanmıştır. Oluşturulan QR kod ile yapılan

tasarım hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Görsel 13. Zsennye 5. Tasarım çalıştayı afişi, Yazar arşivi.

Görsel 14. "Ecomedia" grubu olarak hazırlanan tasarımların sergi sunumu, 2013.

Görsel 15. Zsennye Tasarım Çalıştayı sergisi, Budapeşte, 2013.

2005 yılından itibaren belirli aralıklarla yapılan çalıştay ile ilgili olarak 2013 yılında Budapeşte'de düzenlenen sergi ile uluslararası katılımcılar kendilerini ve çalıştay sürecindeki deneyimlerini anlatan kısa videolar hazırlamış ve bu videolar çalıştay ile ilgili düzenlenen sergide yayınlanmıştır. Bunun yanında çalıştayda tasarlanan ürünlerin poster sunumları da sergilenmiştir.

Sonuç

Çalıştayların tasarım eğitiminde daha güncel gelişmeleri takip etmek, çağa uyum sağlayan eğitim modellerinin deneyimlenmesi bakımından önemlidir. Çalıştaylar sayesinde tasarım eğitimi zenginleşebilmekte, farklı görüşler ve farklı kültürler kısıtlı bir zaman içinde bir araya gelebilmektedir. Aynı zamanda çalıştaylarda katılımın örgün eğitimden farklı olarak gönüllüğe bağlı olması, notlandırmanın olmaması ve farklı disiplinleri de barındırabilmesi bakımından daha motive olarak yapılmasını sağlamaktadır. Girilen bu kısa süreli çalışma ortamında katılımcılar, yoğun çalışma ile rekabet olmadan grup olarak çalışmanın birbirini desteklemenin ve yardımlaşmanın öneminin farkındalığını yaşamaktadır. Tasarım odaklı düşünme çalıştayları, yaratıcı düşünme ve analitik karar vermeye dayalı sonuçlar yaratmaya yardımcı olmaktadır. Bu durum tasarımcılarda verimlilik sağlayan kullanıcı deneyimleri oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Eğitimciler ise belirli alanlarda en son yenilikleri öğrenmek için bir atölye çalışmasına katılabilmektedir. Bu da eğitmenlerin uzmanlık geliştirdikleri alanlarda başkalarına rehberlik etmelerine yardımcı olmaktadır. Yenilikçi eğitimler eğitim sisteminin gelişmesine de destek olmaktadır. Bir atölye çalışmasını tamamladıktan sonra, yeni fikirler ve süreçler hakkında bilgi edinmenin önemi keşfedilmekte ve katılımcıyı diğerlerinden ayırabilecek bilgiler edinilmiş olmaktadır. Çalıştaylar, tasarım eğitiminde yer aldığında ve öğrenciler bu çalışmalara yönlendirildiğinde kazanılan deneyimler olumlu yönde yansımakta ve farklı düşünceler ile çalışma yapma pratiği kazanılmaktadır. İş birliği yaparak ve bireysellikten uzaklaşarak demokratik ortamda tasarım yapmanın motivasyonu arttırması da tasarım eğitimi için önemli bir deneyim sağlamaktadır.

Kaynaklar

Dorst, K. (2011). "The core of 'design thinking' and its application", Design Studies. 32 (6), 123-142.

Işır, Ö. (2018). *Tasarım eğitiminde workshop etkinlikleri üzerine bir durum çalışması,* Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Eskişehir

İnce M. ve Yarkataş, I. (2017). Tasarım çalıştayları (workshopları) ve çağdaş tasarım eğitiminde önemi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, *7*(2), 101-122.

Okuyucu, E. Ş., ve Çoban, G. (2019). İç Mimarlık Atölyelerinin Deneyimlenmesi. *Yakın Mimarlık Dergisi*, *2*(2), 103-117.

Öznur, I. ve Metin, İ. (2021). Tasarım Eğitiminde Workshop Etkinlikleri Üzerine Bir Durum Çalışması. *ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi*, *1*(2), 180-194.

Bezerédj-Kastély, Bezerédj-kastély - Zsennye - KASTELYOK.COM (11.06.2022)

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

THE EFFECTS OF DESIGN WORKSHOPS ON DESIGN THINKING AND INTERNATIONAL WORKSHOPS

Hülya Yavuz Öden

ABSTRACT

The design workshops are defined as production and thought-oriented organizations that enable students and instructors to think freely and to create design ideas by combining a specific design process with different ideas in a short period of time. For this reason, the work done in the workshop is more of an experimental process instead of a clear result. The development of the ability to make joint solutions by working together and the sharing of ideas have a positive impact on the design training process. Different from what is practiced during university education, workshops are workshop experiences that include different cultures or different perspectives without the concern of evaluation. The workshops have a different structure as they are outside the known education process. In this different structure, people from different countries, professions and educational status meet. Workshops are periods that involve short and intensive work in which practice is carried out. In this process, gaining different experience is at the forefront rather than gaining knowledge. These workshops may involve practical practices with the support of the digital environment or by moving away from technology for a short period of time. These can include taking photographs, sketching, coloring, etc. The study analyzes the process of the design workshop organized by the author in 2008 and 2009 at the historic site in Zsennye, Hungary and the exhibition organized in this context.

Keywords: Workshop, design, design education, interior design